

Το σημερινό Σημείωμα δεν μπορεί να είναι αισιόδοξο. Το αίμα συνεχίζει να χύνεται στο Ιράκ, στο Αφγανιστάν, στην Παλαιστίνη – για να σημειώσουμε μόνο τα κυριότερα σημεία του πλανήτη όπου «δουλεύει» η πολεμική μηχανή των ιμπεριαλιστών: Πόλεμοι εναντίον της τρομοκρατίας που ενισχύουν την τρομοκρατία. Περιοχή των ατομικών ελευθεριών, χάριν της «ελευθερίας». Καταπάτηση του διεθνούς δικαίου και καταστροφή χωρών και λαών χάριν της «Δημοκρατίας». Εν τω μεταξύ δισεκατομμύρια δολάρια ξοδεύονται για να λειτουργήσει και να «εκσυγχρονισθεί» η πολεμική μηχανή, όταν όχι μόνον οι λαοί του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου λιμοκτονούν, αλλά και η ανεργία και η φτώχεια διευρύνονται στις ίδιες τις πλούσιες μητροπόλεις του καπιταλισμού. Η όξυνση της κρίσης και των ενδογενών αντιθέσεων του καπιταλισμού «ξεπερνιέται» με την καταστροφή όσων θετικών δημιουργήσαν οι λαοί κατά τους τελευταίους τρεις αιώνες. Στα προβλήματα αυτά είναι αφιερωμένα τα τρία πρώτα κείμενα του σημερινού τεύχους: Παιδεία (Λ. Απέκης), Οικονομία (Λ. Βατικιώτης), Κρατική Τρομοκρατία απ' αφορμή τα γεγονότα στη Γαλλία (Δ. Μπελαντής).

Παρ' όλα αυτά, νομίζουμε ότι ένα περιοδικό «Θεωρίας και Πολιτισμού» έχει το δικαίωμα, σ' αυτούς τους σκοτεινούς καιρούς, να ασχολείται με τον πολιτισμό, όχι μόνο ως αξίαν καθ' εαυτή, αλλά και ως παράγοντα αυτογνωσίας. Στο σημερινό τεύχος δημοσιεύεται ένα αφιέρωμα στον Ζακ Ντεριντά. Δύσκολο εγχείρημα, επειδή θα έπρεπε να αποφύγουμε δύο υφάλους: τον άκριτο θαυμασμό των επιγόνων, και τη μηδενιστική κριτική των ακραιφνών «Επαναστατών». Ελπίζουμε ότι τα κείμενα που επιλέξαμε επιχειρούν μια κατά το δυνατόν κριτική αποτίμηση του έργου του πλέον διάσημου εκπροσώπου της «αποδόμησης». Δυστυχώς δεν μπορέσαμε να έχουμε ένα έστω μελέτημα από Έλληνα συγγραφέα. Φυσικά δεν ζητήσαμε κείμενο από τους μαθητές-θαυμαστές, που είναι περισσότερο «ακαταλαβίστικοι» από τον Δάσκαλο. Αλλά ούτε από τους επικριτές ή τους «νηφάλιους» πετύχαμε. Κρίναμε λοιπόν, ως ελάχιστο δείγμα, να αναδημοσιεύσουμε σύντομες απόψεις Ελλήνων διανοητών, δημοσιευμένες στον καθημερινό τύπο.

Και δοθέντος ότι βρισκόμαστε ακόμα στο χώρο του «πνεύματος», ας σημειώσουμε δύο ακόμα μελετήματα του σημερινού τεύχους. Την κριτική των απόψεων του Κορνήλιου Καστοριάδη για τις σχέσεις επιστημών και φιλοσοφίας από τον Ε. Μπιτσάκη και την κριτική διερεύνηση της εγχώριας κινηματογραφικής παραγωγής από την «πολεμική δεκαετία» μέχρι τον Θίασο του Αγγελόπουλου, από την Αιμι-

λία Καραλή. Σημειώνουμε ακόμα τη συμμετοχή του Χρήστου Κάτσικα στο συνεχιζόμενο Διάλογο για την Παιδεία.

Ένα δεύτερο μέρος του σημερινού τεύχους της Ουτοπίας αφιερώνεται στην κριτική της σημερινής πραγματικότητας – της πραγματικότητας στην εποχή του «ολοκληρωτικού» καπιταλισμού και των ιμπεριαλιστικών πολέμων της Νέας Τάξης. Το πρώτο κείμενο, του Ιταλού μαρξιστή Domenico Losurdo, αναφέρεται στις ολοκληρωτικές τάσεις του ιμπεριαλισμού, στους προληπτικούς πολέμους και στο φαινόμενο του αντιαμερικανισμού. Στη συνέχεια, ο Αλέξης Ιωαννίδης, με βάση τις αναλύσεις του Κεφαλαίου του Μαρξ, διερευνά την ένταση της εργασίας στον καπιταλισμό και τις οικονομικές επιπτώσεις της (αύξηση της υπεραξίας που ιδιοποιείται το κεφάλαιο, ένταση της εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης κ.λπ.). Στη συνέχεια ο Δημήτρης Κεράνης αναλύει την ανατροπή των αξιών της μισθωτής εργασίας (απορρύθμιση, απαξίωση, «αμερικανοποίηση» της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ.λπ.). Το τελευταίο κείμενο αυτής της ενότητας (Π. Παυλίδης) αναφέρεται στην λειτουργία του κράτους ως μηχανισμού καταπίεσης και στην αντενέργεια των εργαζομένων για την κοινωνική χειραφέτηση. Αλλά το μεγαλύτερο μέρος αυτού του άρθρου διερευνά το ρόλο του κράτους στις χώρες του πρώην «υπαρκτού σοσιαλισμού», τις αντιθέσεις που αναπτύχθηκαν, τα φαινόμενα αποξένωσης, και τέλος την προοπτική, σύμφωνα με τους κλασικούς του μαρξισμού και την αρνητική ιστορική εμπειρία, για μαρσασμό του κράτους κατά τη διαδικασία του «ριζικού μετασχηματισμού της κοινωνικής εργασίας».

Το σημερινό τεύχος της Ουτοπίας, απ' αφορμή το αφιέρωμα στον Ζακ Ντεριντά, εικονογραφείται με έργα του Βαν Γκογκ, κυρίως με τα περίφημα «παπούτσια» του, τα οποία υπήρξαν αντικείμενο μιας εκτεταμένης συζήτησης ανάμεσα στον Μάρτιν Χάιντεγκερ και τον Μέγιερ Σαπίρο στο περιοδικό *Macula*, τεύχος 3-4, 1978. Στο ίδιο τεύχος δημοσιεύτηκε και μια μελέτη του Ντεριντά, με τίτλο *Restitutions de la Vérité en Peinture*. (Αποκατάσταση της αλήθειας στο νούμερο παπουτσιών). Άξονας γύρω από τον οποίο περιστρέφονται και τα τρία δοκίμια είναι το πρόβλημα της αλήθειας στην Τέχνη. Στο βιβλίο του με τίτλο *La Vérité en Peinture, Flammarion, 1978*, ο Ντεριντά επανέρχεται στο πρόβλημα της ζωγραφικής του Βαν Γκογκ (σελ. 291-436). Ένας διάσημος φιλόσοφος και ένας μεγάλος ζωγράφος συσχετίστηκαν μ' αυτό τον τρόπο στο σημερινό τεύχος της Ουτοπίας.